אם הפירצה היא **מְצִידּוֹ** – באחד מכתלי אורך המבוי, הפירצה אוסרת רק **בְּיותר מֵעֶשֶׂר** אמות [ציור א]. ואם הפירצה היא **מֵרֹאשׁוֹ** – בכותל שבראש המבוי, שלא היה המבוי פרוץ כולו, אלא מלבד הפתח היה שם גם כותל, ונפרץ אותו כותל [ציור ב], הפירצה אוסרת **בְּאַרְבָּעָה** טפחים.

שואלת הגמרא: **מַאי שְׁנָא** – מדוע בשנפרץ המבוי **מְצִידּוֹ**, הפירצה אוסרת רק **בְּעֶשֶׂר** אמות, הלא ודאי הוא משום **דְּאָמַר פְּתָחָא הוּא** – שאומרים אנו שפירצה עד עשר אמות נחשבת לפתח ואינה אוסרת את המבוי, אם כן **מֵרֹאשׁוֹ נָמִי** – גם כשהפירצה היא בכותל שבראש המבוי **נֵימָא פְּתָחָא הוּא** – נאמר שעד עשר אמות נחשב לפתח, ומדוע אמר רב שנפסל בפירצה של ארבעה טפחים בלבד. משיבה הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ** מה שאמר רב שפירצה בראשו נפסלת בארבעה טפחים היינו דווקא **בְּגוֹן שֶׁנִּפְרַץ** המבוי **בְּקֶרֶן זָוִית**, כלומר, שנפרץ מהכותל שבראש המבוי ומהכותל שבצד המבוי במקום שהם מתחברים זה עם זה [ציור ג], ופירצה כזו אינה נחשבת פתח, אפילו כשהיא קטנה מעשר אמות, משום **דְּפָתְחָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא עָבְדֵי אִינָשֵׁי** – שאין דרך בני אדם לעשות פתח בקרן זוית, אבל אם נפרץ הכותל שבראש המבוי באמצעו, אכן אינו נאסר עד שתהיה הפירצה למעלה מעשר אמות.

הגמרא מביאה דעה החולקת על רב חנין בר רבא: **וְרַב הוּנָא אָמַר**, שרב סובר, **שְׁאֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה** – בין מבוי שנפרץ בראשו בקרן זוית, ובין מבוי שנפרץ מצידו, שיעור הפירצה האוסרת הוא **בְּאַרְבָּעָה** טפחים. **וְכֵן** – וכך **אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב חָנִן בַּר רָבָא, לָא תִּפְלוֹג עֲלָאי** – אל לך לחלוק עלי ולומר שדעת רב היא שמבוי שנפרץ מצידו אוסר רק בפירצה של למעלה מעשר אמות, **דְּרַב אִיקְלַע** – שהרי רב הזדמן **לְמָקוֹם** הנקרא **דְּמַחְרְיָא, וְעָבַד עוּבְדָא כְּוָותֵי** – והורה שם הלכה כדברי, שאסר מבוי שהיה פרוץ מצידו בארבעה טפחים. **אָמַר לֵיהּ** – השיב רב חנן לרב הונא, אין להוכיח ממעשה זה שכך סובר רב, **שֶׁרַב בִּקְעָה מָצָא וְגָדַר בָּהּ גָּדֵר** – בני אותו מקום עמי ארצות היו, והיו מזלזלין במצוות, והחמיר עליהם רב יותר מהדין כדי להרחיקם מהעבירה, כאדם הגודר בקעה פרוצה כדי לשומרה.

הגמרא מביאה ראיה לדברי רב הונא: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, כְּווֹתֵיהּ דְּרַב הוּנָא מִסְתַּבְּרָא** – מסתבר כדברי רב הונא, שרב סובר ששיעור פירצה האוסרת במבוי מהצד, הוא ארבעה טפחים, **דְּאִיתְּמַר, מְבוֹי עָקוֹם** – מבוי שבאמצעו הוא מתעקם ופונה לצד אחר כצורת האות ד [ציור ד], ובשני צדיו יש פתחים לרשות הרבים, **רַב אָמַר תּוֹרְתוֹ כְּמַפּוֹלֶשׁ** – המקום שבו מתעקם המבוי, וכל אחד מחלקי המבוי פתוח שם לחלק השני, נחשב כמו שפתוח שם המבוי לרשות הרבים, וצריך לעשות צורת הפתח בעקמומיתו, ולחי או קורה בכל אחד מפתחיו הפונים לרשות הרבים [ציור ו]. **וּשְׁמוּאֵל אָמַר תּוֹרָתוֹ בָּטֵלָה** – המקום שבו המבוי מתעקם נחשב כסתום, ואין צריך לעשות שם שום תיקון, ודי בהנחת לחי בראשי הפונים לרשות הרבים [ציור ז].

ומבררת הגמרא: **בְּמַאי עָסְקִינַן** – באיזה אופן נחלקו רב ושמואל במבוי עקום, **אִילֵימָא** – אם נאמר שנחלקו **בְּמבוי** שבמקום עקמימותו הוא רחב **יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר** אמות [ציור ט], קשה, **בְּהָא לֵימָא שְׁמוּאֵל תּוֹרָתוֹ בְּטֵלָה** – וכי בזה יאמר שמואל שמקום העקמומית נחשב כסתום, הלא באופן זה ודאי נחשב כל המבוי למבוי אחד, והרי הוא מפולש לרשות הרבים, **אֶלָּא לַאו** – אלא ודאי נחלקו **בְּמבוי** שבמקום עקמימותו הוא רחב רק **עֶשֶׂר** אמות, **וְקָאָמַר רַב** – ואמר רב בזה, **שְׁתּוֹרָתוֹ כְּמַפּוֹלֶשׁ**, שנחשבים שני חלקי המבוי, כאילו הם פרוצים זה לזה, ואף שלכל אחד מחלקי המבוי, מקום העקמומית הוא כפירצה מצידו, ואין הפירצה יותר מעשר אמות, סבר רב שפירצה זו אוסרת את המבוי, **אַלְמָא** – ומוכח מכאן כדברי רב הונא **שִׁפּוּרֵי מָבוֹי מְצִידּוֹ** אוסרת **בְּאַרְבָּעָה** טפחים, ולא כדברי רב חנן שאמר שאינה אוסרת אלא אם נפרצה למעלה מעשר אמות.

הגמרא מבארת את דחיית רב חנן לראיה זו: **וְרַב חָנָן בַּר רָבָא** יכול הוא לדחות ולומר, שלעולם פירצת מבוי מצידו אוסרת רק ביותר מעשר אמות, אולם **שַׁאנִי הָתָם** – שונה הדין במבוי עקום שהפירצה שבעקמומית אוסרת גם אם היא רחבה רק ארבעה טפחים משום **דְּקָא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים** – שהרבים מהלכים שם, וכיון שהרבים הולכים שם, נחשב המבוי למפולש.

שואלת הגמרא: כיון שהעמדנו את דברי רב חנן בר רבא, דווקא במקום שאין הרבים מהלכים שם, **מִכְּלָל** – משמע מכך **דְּרַב הוּנָא** שחלק על רב חנן, **סָבַר שַׁאנִי עַל גַּב דְּלָא בָּקְעֵי בָּהּ רַבִּים** – שאין הרבים מהלכים בפירצה, וכגון שפרוצה למקום שחפורות בו גומות, או שיש בו טיט וכדומה, שיעור הפירצה לפסול את המבוי הוא בארבעה טפחים, ואם כן קשה **מַאי שְׁנָא** – במה שונה דין זה **מִן** הדין **דְּרַבִּי אַמִּי וְרַב אַסִּי** שאמרו לעיל (ה.) שפירצה בצד המבוי פוסלת רק אם היא למעלה מעשר אמות.

משיבה הגמרא: **הָתָם** – שם, בדברי רבי אמי ורבי אסי מדובר **דְּאִיכָּא גְּידּוֹדֵי** – שנשתייר מעט מהכותל בגובה שלושה או ארבעה טפחים, על פני כל הפירצה, ואין נוח לעבור שם, ומשום כך אין הפירצה אוסרת אלא אם כן היא למעלה מעשר אמות [ציור יא], ואילו **הָכָא** – כאן, בדברי רב הונא, מדובר **דְּלֵיכָּא גְּידּוֹדֵי** – שלא נשתייר מהכותל כלום ולכן הפירצה אוסרת לדעת רב הונא גם ברוחב ארבעה טפחים.

הגמרא דנה בתיקונו של מבוי המפולש לרשות הרבים, ומביאה על כך ברייתא: **תָּנוּ רַבָּנָן, כֵּיצַד מְעָרְבִין דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים** – כיצד מתקנים מחיצות לרשות הרבים, כדי להתיר לטלטל בה. **עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח מִכָּאן** – בראשה האחד של רשות הרבים **וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן** – בראשה השני [ציור יב]. **חֲנַנְיָה אוֹמֵר**, דין זה שנוי במחלוקת, **בַּיִת שַׁמַּאי אוֹמְרִים עוֹשֶׂה דֶּלֶת מִכָּאן וְדֶלֶת מִכָּאן** [ציור יג], **וּכְשֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס, נוֹעֵל** את הדלת אחריו. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, עוֹשֶׂה דֶּלֶת מִכָּאן וְלֶחִי וְקוֹרָה מִכָּאן** [ציור יד].

מקשה הגמרא: **וּרְשׁוּת הָרַבִּים מִי מִיעָרְבָא** – וכי ניתן לתקנה להתיר לטלטל בה, **וְהָתַנְיָא** – והלא שנינו בברייתא (תוספתא פ"ז ה"ט) שרשות הרבים מקורה מותר לטלטל תחתיה בשבת [דוגמא לכך מובאת במשנה להלן (צה.)] בשני בתים בשני צידי רשות הרבים זה מול זה, והבתים היו מחוברים באמצעות עליה [–מבנה] שעוברת מעל רשות הרבים, או גשר שעובר מעל רשות הרבים]. לדעת רבי יהודה, חלק רשות הרבים העובר תחת העליה או הגשר מותר בטלטול בשבת, כיון שאומרים פי תקרה יורד וסותם. ואמרה על כך הברייתא, **יָתֵר עַל בֵּן** – חידוש גדול יותר **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** שאף באופן שאין לומר פי תקרה יורד וסותם קיימת אפשרות נוספת להתיר טלטול ברשות הרבים בין שני הבתים, והיינו

בְּמִי שֶׁחָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָּתִּים מִשְּׁנֵי צִידֵי רְשׁוּת הָרַבִּים זה כנגד זה, ורוצה להעביר חפציו מבית לבית דרך רשות הרבים, מאחר שיש לרשות הרבים במקום זה שתי מחיצות טובות, דהיינו מחיצות הבתים, מדין תורה נחשב מקום זה [לדעת רבי יהודה] רשות היחיד, ומדרבנן די בתיקון מועט כדי להתיר לטלטל מבית לבית. ולכן עוֹשֶׂה לֶחִי מִבָּאן – בקצה אחד הבתים, וְלֶחִי מִבָּאן – בקצה האחר של אותו בית [ציור א], ונמצא שיש סתימה לשני ראשי רשות הרבים ומותר לטלטל מבית לבית, אוֹ – במקום לחי יכול להניח קוֹרָה להיכר מִבָּאן – על פני רוחב רשות הרבים, מקצה אחד של הבית עד הקצה של הבית שכנגדו, וְקוֹרָה להיכר מִבָּאן – וכן בצד השני מניח קורה מצד לצד [ציור ב], וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע – וכך יכול הוא לטלטל בין שני הבתים. אָמְרוּ לוֹ חכמים לרבי יהודה, אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ – לא מועיל תיקון מחיצות לרשות הרבים על ידי לחי וקורה להתיר לטלטל בו. לדעת חכמים המקום שבין שני הבתים נחשב רשות הרבים, כיון שיש בו רק שתי מחיצות ורשות היחיד צריך שיהיו לה שלש מחיצות גמורות. הרי שלדעת הכל אין תקנה לרשות הרבים בלחי וקורה להתיר בו טלטול, ואיך יתכן שדנו תנאים בברייתא בתקון לרשות הרבים על ידי לחי וקורה.

מוסיפה הגמרא: וְכִי תֵּימָא – ואם תרצה לתרץ שדווקא בְּכָךְ הוּא דְּלָא מְיַעֲרָבָא, כלומר שדווקא בלחי וקורה סוברים חכמים שאין לרשות הרבים תקנה, הָא בִּדְלָתוֹת מְיַעֲרָבָא – אבל כשיש דלת בראשה האחד, כמו לדעת בית הלל [או צורת הפתח לדעת תנא קמא], מועיל להניח לחי או קורה בראשה השני. וכי יתכן לומר כך, וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, העיר יְרוּשָׁלַיִם, יש בה דרך הרבים שעוברת בעיר בקו ישר מצדה האחד לצידה השני, ודלתות בשני ראשיה, וְאֵילְמָלֵא – ואם לא היו דַּלְתוֹתֶיהָ נְגְעָלוֹת בַּלַּיְלָה, היו [המעבירים ארבע אמות באותה דרך והמוציאים מרשות היחיד אליה] חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם רְשׁוּת הָרַבִּים. מוכח שרבי יוחנן סובר שכדי לבטל שם רשות הרבים צריך שיהיו דלתות בשני ראשיה ושיהיו סגורות בלילה, ואיך הוא חולק על בית הלל הסוברים שדי בדלת בראשה האחד ולחי או קורה בראשה השני, וכל שכן שקשה לרבי יוחנן מדברי תנא קמא שהתיר גם בלי דלת ורק בצורת הפתח.

הגמרא ממשיבה להקשות: וְאָמַר עוּלָּא, הָנֵי אַבּוּלֵי דְּמָחוֹזָא – שערי העיר מחוזא, אֵילְמָלֵא – אם לא היו דַּלְתוֹתֵיהֶן נְגְעָלוֹת בלילה, חַיָּבִין עֲלֵיהֶן [המעבירים ארבע אמות ברחובה והמוציאים מרשות היחיד אליה] מִשּׁוּם רְשׁוּת הָרַבִּים. ואם כן קשה גם על עולא הסובר שכדי לבטל שם רשות הרבים צריך שיהיו לה דלתות ושתהיינה נעולות בלילה, ואילו בברייתא לעיל למדנו שלבית הלל די בדלת אחת ולתנא קמא די אף בצורת הפתח בצד אחד.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה, אכן הברייתא ׳כיצד מערבין דרך רשות הרבים׳, אינה עוסקת בתקון מחיצות לרשות הרבים עצמה, אלא הָכִי קָאָמַר, כֵּיצַד מְעָרְבִין מְבוֹאוֹת הַמְפוּלָּשִׁין, כלומר ששני ראשיהן פתוחים לִרְשׁוּת הָרַבִּים. לדעת תנא קמא עוֹשֶׂה צוּרַת הַפֶּתַח מִבָּאן וְלֶחִי וְקוֹרָה מִבָּאן [ציור ג]. וחנניה אומר שלדעת בית שמאי עושה דלת מכאן ודלת מכאן ובשהוא יוצא ונבנס נועל, ובית הלל אומרים עושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן.

הגמרא דנה בהכרעת ההלכה במחלוקת תנאים זו: אִיתְּמַר – נאמר בבית המדרש רַב אָמַר, הִילְכְתָא כְּתַנָּא קַמָּא שעושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה בדעת בית הלל שעושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן.

הגמרא מסתפקת בשיטת בית הלל: אִיבַּעְיָא לְהוּ – הסתפקו בני הישיבה, לַחֲנַנְיָה אֲלִיבָּא דְּבֵית הִלֵּל שסובר שמבוי המפולש לרשות הרבים צריך שתהא דלת באחד מראשי המבוי, האם צָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת, אוֹ אֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל אותה.

הגמרא פושטת את הספק ממימרא של אמוראים: תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת. וְכֵן אָמַר רַב מַתְנָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת. אִיכָּא דְּאָמְרִי – יש אומרים ששמועה זו של רב מתנה כך נאמרה, אָמַר רַב מַתְנָה, בְּרִידֵי חָוָה עוֹבְדָא – מעשה הגיע לידי והסתפקתי אם צריך לנעול, וְאָמַר לִי שְׁמוּאֵל שאֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת.

הגמרא מביאה אמורא שפשט ספק זה לא מהוראתו של שמואל אלא מהנהגתו למעשה: בָּעוּ מִינֵּיהּ – שאלו בני הישיבה מֵרַב עָנָן, צָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת, אוֹ אֵין צָרִיךְ לִנְעוֹל. אָמַר לְהוּ רב ענן, תָּא חֲזִי – בא וראה הֲנֵי אַבּוּלֵי דְּנַהַרְדְּעָא – שערי המבואות שבנהרדעא, כלומר בנהרדעא היו מבואות המפולשים לרשות הרבים, ובראשי המבואות היו שערים דְּמַיְתָן עַד בַּעֲפָרָא – שהיו סתומים [–שקועים] בעפר עד מחצית גובהם ולא היתה אפשרות לנועלם [ציור ד], וְעָיֵיל וְנָפֵיק מַר שְׁמוּאֵל – והיה שמואל יוצא ובא דרך שם וְלֹא אָמַר לְהוּ וְלֹא מִידֵּי – ולא העיר להם כלום, ומוכח שאין צורך לנעול את הדלתות ואף אין צורך שתהיינה ראויות להינעל.

דוחה הגמרא: אָמַר רַב כָּהֲנָא, אמנם אין צורך לנעול אולם יש צורך שהדלתות תהיינה ראויות להנעל, וְהָנָךְ – הדלתות של נהרדעא שהיו שקועות בעפר מְגוּפוֹת הֲוַאי – לא היו פתוחות לגמרי אלא במקצת [ציור ה], ולכן לא העיר שמואל כלום על כך.

מוסיפה הגמרא: כִּי אָתָא – כשבא רַב נַחְמָן לנהרדעא, וראה שאין אפשרות לנעול את השערים מחמת שהיו שקועים בעפר, אָמַר, פַּנְיוּהּ לְעַפְרַיְיהוּ – פנו את העפר כדי שיוכלו לנעול את הדלתות.

שואלת הגמרא: לֵימָא קָסָבַר רַב נַחְמָן – שמא נלמד מכך שרב נחמן סובר שצָרִיךְ לִנְעוֹל את הדלת.

משיבה הגמרא: לֹא – אף לרב נחמן אין צורך לנעול את הדלת, אלא כֵּיוָן דִּרְאוּיוֹת לִנְעוֹל – כיון שיש אפשרות לנעול את הדלתות, די בכך, וַאֲפִילּוּ עַל פִּי שֶׁאֵין הן נִנְעָלוֹת.

הגמרא דנה במבוי עקום בצורת האות חי״ת ששני ראשיו פתוחים לרשות הרבים. אומרת הגמרא: הַהוּא מְבוֹי עָקוֹם דַּהֲוָה בִּנְהַרְדְּעָא – מעשה במבוי עקום כמין חי״ת שהיה בנהרדעא, ששני ראשיו היו פתוחים לרשות הרבים אחת, רָמֵי עָלֵיהּ חוּמְרֵיהּ דְּרַב וְחוּמְרֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל – הטילו עליו את חומרותיהם של רב ושל שמואל וְאַצְרְכוּהוּ דְּלָתוֹת – והצריכו לעשות לו דלתות בשתי העקמומיות, כלומר בזויות החי״ת, ולחי או קורה ביציאות לרשות הרבים [ציור ו].

ומבארת הגמרא: מה שהצריכו דלתות הוא חוּמְרֵיהּ דְּרַב – חומרתו של רב דְּאָמַר, שמבוי עקום תּוֹרָתוֹ כְּמַפּוֹלָשׁ, וצריך תיקון כמבוי מפולש. וְהָאָמַר רַב – ואף שרב אמר שֶׁהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא שמבוי מפולש די לו בצורת הפתח בצד אחד ולחי או קורה בצד השני ואין צורך בדלת, בזה החמירו כְּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה שאמר בשם בית הלל שמבוי מפולש צריך דלת בצד אחד. וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל – ואף ששמואל אמר שמבוי עקום תּוֹרָתוֹ כְּסָתוּם, ודי בלחי בשתי היציאות לרשות הרבים, בזה החמירו עליו כְּרַב דְּאָמַר שמבוי עקום תּוֹרָתוֹ כְּמַפּוֹלָשׁ.

מקשה הגמרא: וּמִי עֲבַדִינַן כִּתְרֵי חוּמְרֵי – וכי נכון לנהוג כך במחלוקת שדעה אחת מחמירה בפרט זה ודעה שניה מחמירה בפרט אחר, להחמיר בשתי הדעות, וְהָא תַּנְיָא – הלא שנינו בברייתא שבמחלוקות בית שמאי ובית הלל, לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת – לנהוג כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה – רשאי לנהוג כמותם. והרוצה לנהוג כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל עוֹשֶׂה – רשאי לנהוג כמותם. ואולם, הנוהג בהלכות שיש בהם מִקּוֹלֵי בֵּית שַׁמַּאי, כמותם, ובהלכות שיש בהם מִקּוֹלֵי בֵּית הִלֵּל, גם נוהג כמותם, נקרא רָשָׁע. והנוהג בהלכות שיש בהם מֵחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, כמותם, וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, גם נוהג כמותם, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קהלת ב יד) 'הַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ'. אֶלָּא כך יש לנהוג, אִי – או כְּבֵית שַׁמַּאי בְּקוּלֵיהוֹן וּכְחוּמְרֵיהוֹן – הן במקום שהקלו, והן במקום שהחמירו, וְאִי כְּבֵית הִלֵּל בְּקוּלֵיהוֹן וּכְחוּמְרֵיהוֹן – הן להקל והן להחמיר.

הגמרא מוצאת קושי בהבנת הברייתא ומבארת אותה. מקשה הגמרא: הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – ברייתא זו סותרת את עצמה, תחילה אָמְרַתְּ שלְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וְהָדַר אָמְרַתְּ – ולאחר מכן

המשך בעמוד קנט

אמרת שהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי עוֹשֶׂה, הלא אם הלכה כבית הלל איך ניתן לעשות כבית שמאי. מתרצת הגמרא: **לֹא** קַשְׁיָא, **כָּאן** – מה שנאמר שהרוצה לעשות כבית שמאי היינו קוֹדֶם שיצאה **בַּת** קוֹל ואמרה שהלכה כבית הלל בכל מקום. **כָּאן** – ומה שנאמר שלעולם הלכה כבית הלל היינו לְאַחַר שיצאה **בַּת** קוֹל ואמרה שהלכה לעולם כבית הלל.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף: **וְאִיבָּעֵית אֵימָא** – ואם תרצה תוכל ליישב כך, **הָא וְהָא** – שתי המימרות במשנה נשנו לְאַחַר שיצאה **בַּת** קוֹל, אלא שתחילה נשנו דברי חכמים שסמכו על הבת קול ופסקו הלכה כבית הלל, ולאחר מכן נשנו דברי החולק על חכמים,